

УДК 69:334.758

М.В. Микитась

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

АНОТАЦІЯ

У статті визначенні основні чинники конкурентоспроможності будівельних підприємств. Висвітлено актуальність розвитку будівельного підприємства шляхом реалізації стратегії злиття та поглинання.

Ключові слова: будівельне підприємство, фактори, конкурентоспроможність, розвиток, злиття та поглинання.

АННОТАЦИЯ

В статье определены основные факторы конкурентоспособности строительных предприятий. Освещена актуальность развития строительного предприятия путем реализации стратегии слияний и поглощений.

Ключевые слова: строительное предприятие, факторы, конкурентоспособность, развитие, слияния и поглощения.

ANNOTATION

The article reviewed the main factors determining the competitiveness of construction enterprises. Lighted the relevance of building enterprise by implementing a strategy of mergers and acquisitions.

Key words: construction company factors competitiveness, development, mergers and acquisitions.

Державна політика в області управління будівництвом в останні роки спрямована на зменшення рівня державного регулювання галуззю. Так, Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» була суттєво спрощена процедура отримання дозволу на початок будівництва для об'єктів архітектури I – III категорій складності та індивідуального будівництва, яке складає майже 99% від загальної кількості об'єктів. Як зазначає Держархбудінспекція України, в минулі роки видавали від 30 до 40 тисяч дозвільних документів на початок будівництва і зазвичай співвідношення законного та самочинного будівництва складало 1:1. З втіленням декларативного принципу люди почали виводити з «тіні» будівельні роботи, тому що кількість

погоджень скоротилась в рази і за останній рік Держархбудінспекцією України видано більше 72 тисяч дозвільних документів на початок будівельних робіт [1].

Наступним етапом, вочевидь, стане скасування ліцензування об'єктів архітектури I-III категорій складності. Відповідний проект закону «Про внесення змін до Законів України «Про архітектурну діяльність» та «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» схвалено Кабінетом Міністрів. Ліцензування робіт на більш складних об'єктах, які за складністю архітектурно-будівельного рішення та інженерного обладнання відносяться до IV і V категорій, залишається. Адже повна відміна перевірки вимог щодо спроможності виконання будівельних робіт суб'єктом господарювання на об'єктах будівництва, які за класом наслідків віднесені до значних, створює загрозу надійності, міцності і безпеці будівельних об'єктів. Фахівці вважають, що такі заходи сприятимуть розвитку будівельної галузі та поверненню її на до кризовий рівень.

Передбачається, що ліцензування будівельної діяльності буде замінена на сертифікацію, тобто запроваджуються принципи особистої відповідальності відповідальних виконавців робіт, що в свою чергу має сприяти підвищенню якості проектної документації та виконання будівельних робіт.

Запровадження зазначених новацій, очевидно, сприятиме збільшенню загальної чисельності суб'єктів будівельної діяльності, а отже посиленню конкуренції між ними. Таким чином для будівельних підприємств більшої актуальності набуває обґрунтування, розробка та вжиття заходів, спрямованих на посилення конкурентних переваг організації.

Проблемі оцінки та забезпечення конкурентоспроможності підприємств, зокрема будівельних, присвячено чимало робіт зарубіжних та вітчизняних науковців.

На нашу думку вдало визначає конкурентоспроможність підприємства Л. О. Шемчук [2] як здатність підприємства, яка забезпечує, в умовах конкурентного ринку, проведення ефективної фінансово-господарської діяльності і отримання прибутків

Аналіз літературних джерел дозволяє дійти висновку, що конкурентоспроможність підприємства має розглядатись як комплексна категорія, оскільки визначає його місце порівняно з іншими підприємствами і враховує дію самих різноманітних факторів, оцінюється за різними показниками.

О.В. Кривешко та П.В. Сідун зазначають, що якщо підприємство домінує над підприємствами лише у певних аспектах - це відносна конкурентоспроможність, якщо ж воно домінує по всіх показниках, йдеться про абсолютну конкурентоспроможність [3]. Важливим є висновок цих авторів про те, що конкурентоспроможність підприємства залежить від об'єкта порівняння, а також факторів, які використовуються для оцінки конкурентоспроможності.

Автори вказують, що закордонні дослідники виражають конкурентоспроможність підприємства через багаторівневу ієрархію факторів, де верхній рівень – частка ринку – безпосередньо залежить від досягнутої конкурентоспроможності продукції, другий рівень визначає її потенційну конкурентоспроможність, третій і четвертий – якість управління, останній, п'ятий рівень, – характеризує досягнуті економічні результати [4].

Всі чинники конкурентоспроможності підприємства можна поділити на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх чинників відносяться ті, на які підприємство може безпосередньо впливати.

На нашу думку до основних внутрішніх чинників конкурентоздатності будівельного підприємства відносяться:

- спеціалізація – ступень унікальності виконуваного виду робіт;
- комплексність виконання робіт;
- ступень диверсифікації діяльності підприємства;
- ступень територіальної диверсифікації;
- якість будівельних робіт та іншої продукції підприємства;
- наявність кваліфікованого робітничого та інженерно-технічного персоналу;
- ефективна система мотивації працівників;
- наявність системи управління якістю продукції;
- технічний рівень виробництва;
- застосування новітніх технологій виконання робіт, матеріалів, машин та механізмів;
- раціональна організація виконання будівельних робіт;
- собівартість виконання робіт;
- наявність надійних постачальників будівельних матеріалів;
- фінансова стійкість підприємства;
- рентабельність
- забезпеченість оборотними коштами;
- можливість вільного доступу до додаткових фінансових джерел;
- швидкість залучення додаткових фінансів;

- наявність розвинутих виробничих зв'язків;
- ділова репутація підприємства, торгова марка;
- ефективна маркетингова стратегія тощо.

До основних зовнішніх чинників конкурентоздатності будівельного підприємства можна віднести наступні:

- міжнародна економічна ситуація;
- регуляторна політика держави:
 - умови доступу на ринок – необхідність ліцензування чи сертифікації, вимоги щодо досвіду роботи, забезпеченості будівельними машинами та механізмами, кваліфікованим персоналом для виконання певних видів будівельних робіт;
 - законодавчо-нормативне поле будівельної галузі, що регламентує вимоги до порядку здійснення будівельної діяльності, встановлює вимоги щодо якості робіт, визначає систему ціноутворення в будівництві тощо;
 - податкова політика;
 - наявність державних програм розвитку будівництва,
- доступність кредитних ресурсів;
- обсяги та доступність державних замовлень;
- політична ситуація в країні;
- загальноекономічна ситуація в країні, що визначає зокрема рівень інфляції, середню заробітну плату і відповідно рівень платіжоспроможності населення, частку середнього класу, який є основним замовником будівельної продукції;
- середня заробітна плата в галузі (регіоні);
- середня норма прибутку в галузі;
- середній рівень кваліфікації персоналу в галузі (регіоні);
- привабливість для іноземних інвесторів галузей економіки, розвиток яких потребує будівельної продукції тощо.

Для забезпечення та підтримання своєї конкурентоспроможності підприємство має постійно відслідковувати її рівень, виявляти вузькі місця та розробляти і запроваджувати відповідні заходи щодо їх ліквідації.

Одним із шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства є застосування стратегії злиття та поглинання.

Сьогодні злиття та поглинання багатьма організаціями розглядаються як найважливіший спосіб швидкої оптимізації власних матеріально-виробничих активів відповідно до ринкової ситуації. Для більшості організацій такі угоди є важливим засобом здійснення

корпоративної стратегії, одним з головних шляхів досягнення конкурентних переваг [5].

Автор [6] зазначає, що процеси злиття і поглинання є найпоширенішою формою прямих іноземних інвестицій, а технології злиття і поглинання сьогодні є найприбутковішим бізнесом в країнах з розвинутою економікою. При цьому автор [5] зазначає, що український ринок злиттів і поглинань є доволі перспективним тому, що значна кількість сфер бізнесу ще не вступила в активну стадію консолідаційних процесів. Передусім це стосується виробничої сфери, особливо підприємств середнього рівня. На думку фахівця цікавою, насамперед для іноземних компаній, залишається будівельна галузь [5].

Як і будь-яка інша стратегія розвитку підприємства, стратегія злиття і поглинання має бути виваженою та обґрунтованою. Окрім переваг, які може принести угода мають бути визначені і проаналізовані можливі проблеми та невдачі, опрацьовані відповідні заходи щодо їх запобігання.

За оцінкою експертів консалтингової компанії KPMG:

- метою більше третини угод із злиття і поглинання є розширення ринків збуту;
- стимулом 20 % угод є захист частки ринку;
- близько 20 % угод мотивуються очікуваннями, що вартість об'єднаної компанії виявиться вищою за суму вартості окремих компаній;
- близько 7 % – розширення спектра продукції, що випускається;
- 6 % – створення виробничого ланцюжка і концентрація доданої вартості по готовому продукту в одних руках;
- 5 % – зменшення витрат на управління шляхом створення єдиного корпоративного центру і делегування дочірнім компаніям тільки функції виробничих площадок [7].

В той же час, як зазначають аналітики [5], за статистикою, у половині випадків угоди не приносять компаніям очікуваного ефекту. Більшість керівників визнають, що об'єднання активів часто призводить не до зростання їх вартості, а навпаки, – до їх зменшення. До основних причин такої ситуації фахівці відносять:

- відсутність належного досвіду, неготовність менеджерів до управління змінами внаслідок злиття та відсутністю навичок керування великими проектами та програмами;
- необ'єктивна оцінка витрат на здійснення угоди;
- непередбачувана негативна реакція споживачів, постачальників, партнерів та об'єднання;

- різний рівень організації однакових процесів;
- різний рівень культурного розвитку бізнес-одиниць;
- різний рівень кваліфікації персоналу, його специфіка, неприйняття ним змін, що відбуваються тощо.

Про актуальність стратегії злиття та поглинання для вітчизняних підприємств свідчить збільшення кількості наукових робіт, які були виконані з цього питання в останні декілька років, проте нажаль в них недостатньо відображені особливості та аспекти здійснення злиття та поглинання в будівельній галузі України, на що і мають бути спрямовані подальші дослідження.

Список літератури:

1. *Спрощено* систему отримання дозволів на будівельні роботи // Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245235828&cat_id=244277212.

2. *Шемчук Л. О.* Конкурентоспроможність підприємства в системі чинників її забезпечення // Електронний ресурс. Режим доступу: http://mev-hnu.at.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_internet_konferencija/8_shljakhi_pidvishhennja_konkurentospromozhnosti_vitchiznjahnikh_pidpriemstv/konkurentospromozhnist_pidpriemstva_v_sistemi_chinniki_v_jiji_zabezpechennja/9-1-0-113

3. *Кривешко О.В., Сідун П.В.* Чинники формування конкурентоспроможності підприємств та кластерів // Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Management/2011_720/27.pdf

4. *Адамик В., Вербицька Г.* Оцінка конкурентоспроможності підприємства // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2008. – №1. – С.69–78.

5. *Дейнека Ю.П.* Злиття та поглинання: українські реалії // Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Logistyka/2007_594/11.pdf

6. *Тарасова О.В.* Проблеми та перспективи ринку злиття та поглинання в Україні <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10023/1/35.pdf>

7. *Томила Э.* Слияния и поглощения: ценность оценки // Електронний ресурс. Режим доступу: http://meracq.narod.ru/stati/cl_i_pog_cennoct_ocenki.htm.

Отримано: 27.03.2012

УДК 330.341.2

І.А. Касабова

КОРПОРАТИВНАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ КАК ОСНОВНОЙ НЕМАТЕРИАЛЬНЫЙ АКТИВ КОМПАНИИ XXI ВЕКА

АННОТАЦИЯ

Исследуются актуальные вопросы КСО и ее внедрения в компании. КСО анализируется как основной нематериальный актив компании XXI века.

АНОТАЦІЯ

Досліджуються актуальні питання КСВ та її впровадження в компанії. КСВ аналізується як основний нематеріальний актив компанії XXI століття.

ANNOTATION

The CSR and its implementation in company vital issues are researched. CSR is analyzed as a basic intangible asset in company of the 21st century.

«Ответственность» – категория социально-философская, означающая обязанность отдавать кому-либо отчет в своих действиях и их результатах. Сегодня, когда формируется общество постиндустриального типа, материальные ценности индустриализма, зацикливание на принципах экономической целесообразности отходят на второй план, уступая место парадигме человекоцентризма, социальной справедливости и экологической безопасности. С другой же стороны, ужесточение конкурентной борьбы на внутренних и глобальных рынках, подстегиваемой небывалыми прорывами научно-технического прогресса, обуславливает поиск всё новых путей выживания в «джунглях» бизнеса. Компании все чаще задумываются о нематериальных, пост-экономических формах конкуренции и завоевания рынков и репутации. Кроме того, человеческий интеллект становится самым главным источником прибыли для компаний, в связи с чем усугубляется их соперничество за персонал. В этой связи корпоративная социальная ответственность (КСО) становится мощнейшим доминантным фактором удержания славы процветающего бизнеса, успешного как с экономической, так и